

S R E T E N U G R I Č I Ć
NEZNANOM JUNAKU

Copyright © Sreten Ugričić, 2010

Copyright © 2010 ovog izdanja, LAGUNA

Cover photography © 1995, Neša Paripović, *Ukrštanje*,
b/w photo, 60x80 cm, ljubaznošću Muzeja savremene
umetnosti iz Beograda

BIBLIOTEKA
MERIDIJAN

Knjiga 24

NEZNANOM JUNAKU

nefikcija

SADRŽAJ

UNAPRED	11
1 NAS TROJICA	17
principi	19
bekstvo	25
ribolov.	28
sletanje.	33
kabinet.	37
paradajz	40
2 DANAS ČEŠ UMRETI OD SMEHA	43
psima	45
luda	47
3 REMEK-DELA EPOHE NEMOG FILMA.	59
telepatija.	61
polazak	62
izlazak	64
gluvonem	70
parada	73

razglednice	79
otmica	86
4 HOTEL JUGOSLAVIJA, NULA ZVEZDICA	91
božić	93
uspon	98
ambis	101
5 НА МИЛОСТ I NEMILOST	105
silovanje	107
inostranstvo	109
ustav	113
zaljubljenost	117
drina	121
6 PREPREKE NA PUTU POSUTOM MLEVENIM ŠEĆEROM	129
buba	131
trinidad	136
štrajk	142
statistika	146
7 RUŽA	151
raspeće	153
bicikl	159
fotosinteza	164
formular	167
8 LEDENO DOBA	171
istovar	173

anomalije	180
skretanje	183
rusi	186
u	193
trans	196
prasići	202
igra	206
partizani	209
9 SUPERŽENE СРБИЈЕ	221
vera	223
poljubac	229
eksperiment	236
kamen	240
10 ČUDOVIŠTE IZ MOČVARE	251
bodlje	253
čovekoliki	257
tam-tam	262
prestolonaslednikovica	268
salto	270
konverzija	273
lov	276
istina	281
muzej	285
dresura	291
rektor	293
korektor	295
tajna	302
mro	304

11 ISIHAZAM.		.309
agnostik		.311
vaskrsavanje.		.315
molitva		.322
fevronija.		.324
oplakivanje		.329
србија		.336
UNAZAD.		.337
<i>O autoru.</i>		345

UNAPRED

Bog je dezinformacija. Bilo da je jedan, ili da su trojica, ili da ih ima više. Trojica se pojavljuju 1914. godine, u Terezinskoj samici pred okovanim Gavrilom Principom (glava 1). Nužni su, a nemogući. Nezamislivi, a blistavi. Sto godina kasnije, zatičemo ih u Србији. Teško ih je pratiti jer stalno menjaju svoj izgled, ne drži ih mesto, služe se mađioničarskim trikovima. Zbog njih Диктатор ne može mirno da spava (glava 2).

U telepatskoj su vezi sa čas bezimenom čas višeimenom junakinjom (glava 3). Ona je smela i samosvesna, sposobna da pogine za slobodu i istinu, ali i da vaskrsne. U Србији je neočekivano veliki broj žena obdaren sposobnošću vaskrsavanja. One su našle utočište na Velikom ratnom ostrvu, u Rasadniku. To su njene sestre u smrti, njene sestre u životu, njene sestre u Србији (glava 10).

Ona ima svog Neznanog junaka. Njena subverzivna i opscena uverenja, kretanja, postupci – kao i njena telepatska veza sa trojicom tajanstvenih ljubavnika – izloženi su neprekidnom praćenju u organizaciji tajne policije (glava

4). Tajnim službama rukovodi Luda, najbliži Диктаторов saradnik.

Диктатор diktira. Opčinjeni narod Србије je u stanju reverzibilne kome (glava 5). Deca trpe najviše. Bebe odbijaju da se rode. Pa ko bi želeo da se rodi i živi u zemlji na čijem nebu nema nijedne zvezde! Rusi pomažu koliko mogu (sve glave). Спасибо.

Kad sazna da je neopozivo neplodna, ona odlazi iz Beograda, savladava brojne prepreke (glava 6) i dospeva do same granice. Vodi ljubav sa autostoperom kojeg je pokupila usput. Oboje bivaju usmrćeni otrovnim gasom u snu, u sobi pograničnog motela. Poznato je šta sanjaju dok umiru (glava 7). Služba za asanaciju terena odnosi njihova tela i pridružuje ih drugim telima u tovaru hladnjače koja ih transportuje do visokih peći na drugom kraju zemlje (glava 8).

Ali pre spaljivanja ona vaskrsava. Ništa čudno, žene u Србији to mogu (glava 9). Režim odmah reaguje: donosi zakon – u skladu sa Ustavom Србије – o zabrani vaskrsavanja (glava 11). Prema saopštenju DURP-a, Državne uprave za religijska pitanja, novi zakon predstavlja „važan korak prema javnoj i kontrolisanoj institucionalizaciji upravljanja svetim protokolom vaskrsavanja“.

Pored žena, ovim zakonom neposredno su ugroženi i isihasti. Njihov Patrijarh telepatski ukazuje na nužnost otpora i sveobuhvatne pobune. Диктатор ima odlučujući uticaj na izbor sledećeg isihastičkog Svetog Oca (glava 12). Raskol je izbegnut i zacementiran u svetoj tišini vere.

Диктатор je pobeđen, podvrgnut dresuri i pripitomljavanju, što je mukotrpan proces sa neizvesnim ishodom. Luda automatski zauzima upražnjeno mesto (glava 10). Borba Neznanog junaka i Диктатора je večna (sve glave). Србија je u Božjim rukama (sve glave). Trojica ćute. I tu se ništa ne može. I to je sve.

1

NAS TROJICA

principi

Prvi princip.

Prvi princip se ne zna. A ono što ne možemo znati najdalekosežnije nas opredeljuje i uslovljava. Čega nema u iskustvu najvažnije nam je i dajemo mu život bespogovorno, bezobzirno, neprimetno.

Princip neustrašivosti.

Svako ko je ikad došao na ovaj svet je neustrašiv. Ovo sa ove strane nije za kukavice.

Princip nepogrešivosti.

Put prati usku plitku reku. Reka je Miljacka, mljacka talasićima, nećka se. Kola su bez krova i sa neba nju obasjava beskrajni zrak svetlosti. U podne, hicem iz kubure skrivene u buketu poljskog cveća Arhangel Gavriilo ubija njenog muža, tog uštogljenog pratioca nakićenog nezaslužnim ordenjem, Prestolonaslednika koji se ne uklapa u ikonu, i obraća joj se telepatiski rečima:

– Device, u tebi je dete.

Ona mu odgovara:

– Znam, noseća sam već tri meseca.

Gavrilo je zapanjen i uzvikuje:

– Nemoguće! Zakasnio sam! Kako sam mogao da pogrešim? Angeli ne greše!

Princip određuju posledice.

Gungula, komešanje naroda koji je došao da prisustvuje događaju koji će promeniti tok istorije, isukane sablje vojnika u tesnim paradnim uniformama sve su bliže, gorak miris baruta, topot potkovica po kaldrmi, lepet golubova nad mostovima.

U tom času više nije besmrtn, krila i aura iščile kao da ih nikad nije ni bilo. Vojnici ga već hvataju za krhka ramena i on u magnovenju puca još jednom, usmrćuje i Prestolonaslednikovicu i plod njene utrobe.

Na kaldrmi kraj Miljacke zgaženi cvetovi poprskani krvlju, na nebu ni traga ni glasa. Cveće je poljsko, bezimeno, mirisno, mehko, lahko, prozračno, ima ga svakakvog, samo ljiljana nema da ga neko ugazi nehotice, u gužvi, odgurnut, i da padne i povredi koleno, ali da se odmah pridigne i da ne oseća bol i da potrči brzo kući, jer je belaj. U tlo kod Latinske ćuprije, tamo gde je stajao Gavrilo, utisnule se stope, zauvek.

Principi su podložni protivrečnim tumačenjima.

Uz levu Principovu stopu zapisano je: „Са овога мјеста 28. јуна 1914. Гаврило Принцип својим пуцњем изрази народни протест против тираније и вјековну тежњу наших народа за слободом.“ Uz desnu Principovu stopu zapisano je: „Sa ovoga mjesta 28. juna 1914. je Gavrilo Princip izvršio atentat na austrijskog prestolonasljednika Franca

Ferdinanda fon Osterajh-Este i njegovu suprugu Sofiju Hotek fon Hotkova i Vogin.“

Šta je princip?

Istorija je sve što istorija dopušta. Priroda je sve što priroda dopušta. Bog je sve što Bog dopušta. Čovek je sve što čovek dopušta. Istina je sve što istina dopušta. Princip je sve što princip dopušta.

Princip čine ljudi i njihovi postupci.

Bila su tri atentata. Danilo Ilić izvršio je podvig u mislima. Po nalogu iz Beograda, on je do poslednjeg časa Principa i Čabrinovića nagovarao da odustanu. Nedeljko Čabrinović je bacio bombu, koja se odbila od zadnje gume automobila sa spuštenim krovom i eksplodirala nekoliko metara dalje, usmrтивši nedužne. Sat kasnije, svečana kolona vraća se istim putem, kao da se ništa nije desilo, a Gavrilo Princip puca iz neposredne blizine. Sled događaja pokrenut tim hicima oblikuje sudbinu sveta u narednih sto godina.

Gavrilo Princip.

Gavrilo Princip je neustrašiv. Gavrilo Princip nije rođen u Србији. Gavrilo Princip nije umro u Србији. Život je inostranstvo. Kapsula cijanida je zakazala, nije umro, samo je povraćao. Ipak, umro je u Србији. Svi umiru u Србији. Svi živimo u inostranstvu. Svi umiremo. Život je umiranje, znali mi to ili ne. Smrt živi u nama kroz naše postojanje, a kada umremo vraćamo se u besmrtnost. U besmrtnosti nema života zato što nema smrti. Može se umreti ili samo jednom ili nikad. I to je sve.

Jedan od principa.

Da ne ostane ništa. Neka to bude jedan od principa. Kad već nemamo kud.

Još jedan od principa.

Princip isključenja trećeg: sloboda ili smrt. Da ili Ne. Sve ili Ništa. Princip isključenja drugog: terorizam. Ako moraju da stradaju nevini, neka stradaju. Princip isključenja prvog: Bog čuti.

Princip je princip.

Anđeo je suviše malog rasta i slabačak, skoro providan. Na nebu je avion. Nebo je bez zvezda. More je Crno. Bogorodica je Trojeručica. Živeti je časno. Svetlost je nalivena do vrha. Dan je Vidov. Pogled je bez obzorja. Ruka je Crna. Kucnuo je čas. Kleknuo je Knez. Devojče je zapevalo tiho. Obilić je živ. Đorđe je Crn. Србија je daleko. Dečaštvo je nepokorno. Patrijarh je u Peći. Drina je kriva. Ključ je u Bosni. Čija je Bosna? Miljacka je plitka. Otrov je bajati cijanid. Princip je Gavriilo. Metod je ćirilica. Istina je trojstvo. Sloboda je sloboda je sloboda.

Principi ne veruju životu.

Kao i obrnuto: život ne veruje principima.

Izneveriti i biti izneveren, u tome je stvar.

Princip čini da čovek ustukne.

Pred Principom, u svitanje, u tesnoj samici, dubokoj kao dno Crnog mora, pojavi se anđeo Gospodnji.

– Gavriilo, imenjače – uzdahne anđeo – u tebi je dete.

Princip čuti.

– Kako ćeš, dete moje, pred strašnog islednika iz carske Vijene?

Princip čuti.

– A kako ćeš pred Boga? Trudnicu si usmrtio.

Princip čuti.

– Čutiš, čutiš – kaže anđeo – ali ja od tebe neću otići. Trpećemo se sto godina.

Princip čuti.

– I da znaš da nas je trojica. Jedan drugom do očiju.

Princip čuti.

– Čutiš, čutiš, ali to ti je što ti je: nas trojica, sto godina, ti.

Princip čuti.

– Hajde sad, spavaj. San je isto što i java: nemoguće je, a događa se.

Princip: kao jedan.

Kao Sveta Trojica. Suparnici. Rod najrođeniji. Tvoji. Jedno.

Kao tri šake Bogorodice Trojeručice. Kao tri praseta u borbi protiv zlog vuka. Kao ruska trojka što uz praporce jezdi kroz beskrajne breze, a suvi sneg pršti pod kopitima. Kao tri Bosanca: Musliman, Srbin i Hrvat.

Kao kružnica koja ne prestaje da se okreće u jednakostraničnom trouglu, ispuštajući melodiju daleku i slatku kao detinjstvo. Kao ljubavni trougao. Kao broj na koji se niko ne kladi. Kao najlepši trostih, kad očarava razlikama između onoga što se misli, što se kaže i što je rečeno. Kao tricikl.

Princip: kao tri.

Kao *Tri stolice* konceptualnog umetnika DŽK-a, Džozefa Košuta, koji živi u inostranstvu:

– na definiciji stolice, objavljenom u rečniku, sedi jedan.

- na fotografiji stolice, okačenoj na belom zidu, sedi drugi.
- na drvenoj stolici, u uglu tvoje samice, sedi treći.

Sedimo zajedno, istovremeno, kao jedan. Mislimo na tebe Gavrilu, zajedno, istovremeno, kao jedan. Ustajemo zajedno, istovremeno, kao jedan. Idemo ka tebi Gavrilu, zajedno, istovremeno, kao jedan.

Princip postojanja.

U principu, četiri su osnovna načina postojanja:

- 1 u telu i u svesti
- 2 u telu i van svesti
- 3 van tela i u svesti
- 4 van tela i van svesti

U principu, ovo nije tek logički niz, nego stepenovanje. Hijerarhija.

Princip istraživanja.

Na početku, pri prvom susretu, islednik iz carske Vijene obraća se sirotom Gavrilu, na srpskom:

- Ti ćeš da budeš ja, a ja ću da budem ti.

Tako se dolazi do istine, koja je istovremeno i nesvodiva i prolaz ka drugim istinama.

Na kraju, pri poslednjem susretu, Gavrilu se oprašta sa sirotim islednikom iz carske Vijene, na nemačkom:

- *Du wirst ich sein, und ich werde du sein.*

Još samo jedan od principa.

Da blista iz dubine.

Neka to bude jedan od principa.

Kad već nema zvezda.

Kad već nemamo kud.

bekstvo

Svu trojicu na Božić povedu namrgođeni milicioneri u prestonicu. Posle sto godina, tačno posle sto godina i pet meseci, koje si proveo u samici, i još tri meseca a da nikad nisi izašao iz kruga logora, našao si se opet na kaldrmi. Okovan, pod oružanom pratnjom, ali na ulici.

Ove dve hiljade četrnaeste zima kasni, toplo je, odocnelo miholjsko leto ne predaje se ni u januaru. Grad miran, tih, gotovo izumro, bez saobraćaja, osim metroa koji muklo tutnji duboko pod zemljom. Nad zemljom, na kaldrmi, tek poneki prolaznik pognute glave.

Koraćate ćutke, jedan drugom do očiju. Niko neće prepoznati atentatore na sveto telo Диктатора. Ono malo ljudi koji vas susreću ne obraćaju na vas pažnju, jer su morali davnih dana biti naviknuti da gledaju ljude okovane lancima, na rukama i nogama.

Sad je Диктатор u drugom telu i tu kao da je oduvek bio, to je jedina istina Србије, ništa drugo nije važno, atentata kao da nije ni bilo, sve je u najboljem redu, miru i poretku, zbrinuto, spaseno, blagosloveno, nepobedivo.

Umoljavaš milicionere da vam malo popuste lanac, do krvi vam je nažuljao ruke, ali se kapetan okosnu da ućutiš, ili će stegnuti još jače. Zaćutiš. Idete tako, zveckajući okovima, iz ulice u ulicu. Zveckanje čujete samo vas trojica. Remek-dela epohe nemog filma, to je naš život. Nema stajanja, kaže kapetan. Malo posle, stanete.